GAZET VAN ANTWERPEN

ANTWERPEN

TEKSTEN: SASKIA CASTELYNS

Drie jaar is het nu geleden. Dé alombekende bomenkap op de Antwerpse Charlottalei.
Tijd om even terug te blikken en te polsen hoe de bewoners, er ondanks alle protest, nu over denken.

Charlottalei blikt terug op omstreden bomenkap drie jaar geleden

Charlottalei, voor de bewuste bomenkap. FOTO JEROEN HANSELAER

16 SEPTEMBER 2017

Charlottalei, Antwerpen. Stipt om 7u, bij zonsopgang, trekt de eerste werkman zijn kettingzaag aan. Het is op die zaterdagochtend een oorverdovend geluid. Nog geen halve minuut later knalt de eerste 80-jarige mastodont tegen de grond. Buurtbewoners komen de kaalslag verslagen, en sommigen in tranen, aanschouwen. Zelfs in pyjama of kamerjas. Telkens de kruin van een boom de grond raakt, grijpen ze naar hun hart. "Eerst dat gekraak en dan een daverende bonk. Onwezenlijk", reageert Hiske Van den Houwer, die tot de laatste snik meevocht met het 'bomencomité' om de 54 kastanjebomen te behouden. Ze staat in een kort broekje op straat. De temperaturen zijn er nochtans niet naar. Meer en meer gordijntjes schuiven voorzichtig open, naarmate het rooien vordert. De boom die al jaren het uitzicht uit de woonkamer is voor een gezin wordt nog snel, snel gefotografeerd. En dan weer die kettingzaag. En zo gaat het door tot iets voorbij de middag. Het onbegrip in de buurt is groot, zeker bij het aanschouwen van de omgezaagde stammen. Tientallen blijken inderdaad hol, maar vele andere geven de impressie heel gezond te zijn. Of àl deze bomen nu tegen de grond moesten voor de heraanleg van de Charlottalei, of niet - een discussie die maanden fel werd gevoerd met expertises, tegenexpertises en een kortgeding tot in de rechtbank - doet er op dat moment niet meer toe. Tegen de namiddag lijkt de boulevard op een oorlogszone.

Charlottalei anno 2020. FOTO NATTIDA-JAYNE KANYACHALAO

18 SEPTEMBER 2020

Charlottalei, Antwerpen. Vandaag staan de nieuwe boompjes er mooi bij. En het merendeel van de mensen die op en rond de Charlottalei wonen, vindt het nu toch beter. Frisser, meer licht, veiliger, horen we. "Afscheid nemen van oude dingen is nooit leuk", zegt George Rabbat. "Maar die kleine bomen gaan hun werk doen en de volgende generaties aan het verleden doen denken. We moeten veranderingen leren accepteren en aan de maatschappij denken, niet alleen aan onszelf."

Jean Van Ballaer treedt hem bij. "Met wat geduld komen we er wel. In het begin viel het erg tegen, maar de straat is er echt op verbeterd." Maar Hiske is er nog steeds niet over te spreken. "De boompjes doen hun best en ik ben blij dat ze hier staan. Maar in de zomer is het hier een loeihete straat. Daarvoor was het lekker koel en rook het hier lekker. Nu zie je ook de vele lelijke gebouwen in de straat. Ik vind de ventwegen overigens nog steeds onlogisch. Mensen steken nog steeds kriskras de boulevard over. Het blijft intriest." Jeanine Juhasz vindt het toch ook nog steeds een spijtige zaak. "Het was altijd zo zalig om hier onder die bomen te fietsen. Ik was ook enorm voor al die protestacties."

De Charlottalei, net na de kaalslag op 16 september 2017. FOTO JEROEN HANSELAER

Jeanine vindt het nog altijd een spijtige zaak. FOTO NATTIDA-JAYNE KANYACHALAO

Huidig bomenbeleid in district is gevolg van kap Charlottalei

Het dossier bracht veel frustratie met zich mee, maar zorgde wel voor een kentering in het bomenbeleid van het district Antwerpen. "Er was altijd aandacht voor bomen", zegt districtsburgemeester Paul Cordy. "Maar door de Charlottalei is het standaard om genoeg wortelruimte te voorzien bij een heraanleg. Als we concluderen dat wortels, ook met nieuwe bomen, op termijn voor problemen kunnen zorgen, voorzien we een wortelgeleiding naar speciale wortelbunkers. Zo kunnen bomen groot worden, een mooie kruin krijgen en de riolering niet aantasten. We hebben veel geleerd uit het dossier-Charlottalei. Er wordt meer druk gezet om beter te kijken naar de wortels."

De Charlottalei was dan ook een primeur voor het district: er is toen voor de nieuwe bomen meer dan 35 kubieke meter per boom ondergrondse ruimte voorzien. "Het tweede maaiveld zit onder de fietspaden én de parkeerstroken, vijf meter breed", zegt schepen van Groen om Van den Borne. "Langs de twee kanten van de straat is er dus één grote boomwortelruimte, een meter diep. We hebben de lat erg hoog gelegd. In Nederland, waar dit vaker gebeurt, wordt meestal maar 20 m^3 voorzien." In zowat alle bomendossiers wordt het wortelscenario nu bekeken. "Ook nu in de Kronenburgstraat en de Kasteelpleinstraat werken we met die die constructies. Eerder gebeurde het op de Graanmarkt, Sint-Jansvliet, Komedieplaats en de lange Dijkstraat."

Hiske blijft het jammer vinden. FOTO NATTIDA-JAYNE KANYACHALAO

Jean: "De straat is lichter, frisser, veiliger." FOTO NATTIDA-JAYNE KANYACHALAO

George: "Die kleine bomen doen het goed." FOTO NATTIDA-JAYNE KANYACHALAO

Ongeziene protesten en nieuws voor nationale media

Het kappen van bomen lokt altijd reactie uit. Maar de media-aandacht die de geplande bomenkap van de Charlottalei destijds kreeg, was ongezien en haalde zelfs de nationale journaals. Nochtans waren de plannen ongeveer een jaar eerder bekend gemaakt, zonder al te veel rumoer van de buurt. "Maar tegen de kap toe begonnen die kastanjebomen te bloeien", zegt Antwerps districtsburgemeester Paul Cordy (N-VA). "Dat zorgde voor onrust in de buurt." Want volgens Antwerps districtsschepen van Groen Tom Van den Borne (Groen) was het een enorm complex dossier. *De bomen zijn ziek* was een titel die vlotjes in de media rond ging, ondanks de zeer expliciete communicatie vanuit district die anders was. "Het ging niet om ziekte alleen, wel om stabiliteit. De stammen waren fout gegroeid en zwaar verrot. De wortelopdruk was ook groot, maar evenmin het probleem. Dat hadden we kunnen oplossen. De kap was enkel verantwoord op basis van de stabiliteitsproblemen in de stammen. "Zelfs zonder heraanleg moesten we een derde kappen." Maar bloeiende kastanjebomen en een nakende kap zijn uiteraard erg contradictorisch. Een protestbeweging probeerde de kap koste wat het kost tegen te houden. Er volgden meerdere protestacties tot kortgedingprocedures voor de rechtbank. De kap werd een paar keer uitgesteld, er volgenden extra informatiesessies naar de omgeving, maar uiteindelijk gingen de bomen tegen de grond.

Hoe kijken de twee spilfiguren terug op die periode?

Districtsburgemeester Paul Cordy (N-VA): "Als je een politiek mandaat als het mijne aangaat, weet je dat je vroeg of laat zoiets emotioneel op je bord krijgt. De heisa was enorm. Zelfs leden van de federale regering bemoeiden zich met het dossier. Om maar te zeggen hoe ver het ging. Maar goed: we hebben er lang over gedaan, want de eerste schetsen voor de heraanleg van de boulevard lagen al in 2012 op tafel, maar ik zeg met de hand op het hart dat dat vooral was omdat we àlles zo grondig hebben uitgezocht. De consequentie om de straat op te waarderen en veiliger te maken, was het kappen van de bomen. Keer op keer was dat het resultaat van eender welk onderzoek. Het hoofddoel van de heraanleg was om de veiligheid van fietsers en voetgangers aanzienlijk te verhogen. Te smalle voet- en fietspaden, voetpaden in slechte staat en een ventweg in slechte staat die fietsen en manoeuvreren onveilig maakten, ondoordachte doorsteken van de middenweg naar zijstraten die het fietspad onderbraken verhoogden de veiligheid ook niet echt. Daar ben ik nog steeds rotsvast van overtuigd. Dan moet je ook de politieke moed hebben om in te grijpen, hoe moeilijk dat ook is. En wie zegt dat het nooit meer hetzelfde zal zijn, vergist zich. De kastanjebomen overkapten bijna de hele boulevard. Nu hebben de bomen voldoende ruimte door de ondergrondse plaats die gemaakt is voor de wortels." Ook zij zullen op termijn de hele boulevard overkappen met een volledig bladerdak.
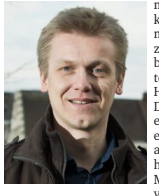
Schepen van Groen Tom Van den Borne (Groen): "Het was een zware periode. Omdat ook een aantal van de buurtbewoners erg emotioneel betrokken zijn geraakt. Ik ben meermaals bij hen thuis geweest en dat werd van langsom emotioneler. Het doet ook wel iets met je als mensen beginnen wenen en er duidelijk ook echt aan onderdoor gaan omwille van hun engagement voor een zaak die ik ook echt wel begrijp. Als bevoegd schepen van Groenvoorziening door de partij Groen verdedigde ik de kap. Daar kwam uiteraard veel kritiek op. Maar ik had de wijze woorden van Mieke Vogels in m'n achterhoofd: maak u niet ongerust, als groene schepen kan je voor bomen nooit goed doen, maar laat je tot niets verplichten. We moesten minstens één derde kappen voor de heraanleg. Bomen groeien aan de schors en deze kastanjes maakten erg veel blad en stonden in bloei. De buitenkant gaf geen slecht beeld. Het kernhout: daar zat het mis. De bomen ondergingen sinds de eeuwwisseling om de vijf jaar een onderzoek. Men wist wat er aan zat te komen. De oppositie heeft hard op ons ingebeukt. Maar ik was overtuigd en heb voet bij stuk gehouden. Minstens veertig jaar kunnen die bomen nu doorgroeien. Het is een investering voor mijn kleinkinderen. Eentje van letterlijk vele honderdduizenden euro's, maar daar doe ik het voor."